

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ,

доктор юридичних наук,

професор



Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Обиход Олена Вячеславівни «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 28 вересня 2021 року, протокол № 18, уточненої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 24 вересня 2024 р., протокол № 21

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри кримінального права від 8 травня 2025 року

Присутні:

кафедра кримінального права: доцент кафедри, кандидат юридичних наук Ткаченко І.М. (голова засідання, рецензент); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мостепанюк Л.О. (науковий керівник); т.в.о. завідувача кафедри, кандидат наук з державного управління, доцент Матюшенко О.І. (рецензент), (ZOOM); професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Кришевич О.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Вартилецька І.А., (ZOOM); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Смаглюк О.В.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Симоненко Н.О., (ZOOM); доцент кафедри, кандидат юридичних наук Колісник С.А., (ZOOM); старший викладач кафедри Поштаренко І.В., (ZOOM), старший викладач кафедри, кандидат юридичних наук Алексійчук О.М., (ZOOM), аспірант заочної форми навчання кафедри Обиход О.В., (ZOOM);

кафедра кримінального процесу: професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Заїка С.О.; старший викладач кафедри Симчук А.С.;

кафедра криміналістики та судової медицини: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Чорноус Ю.М.;

кафедра кримінального права та кримінології ННПП: професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Шакун В.І.;

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності: завідувач лабораторії, доктор юридичних наук, професор Вознюк А.А.; провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Тичина Д.М.;

відділ організації наукової діяльності: головний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Джужа О.М.; старший науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук Бондар С.В.

Були присутні 5 докторів наук та 13 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки заочної форми навчання кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ Обиход Олени Вячеславівни «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірантка Обиход О.В. доповіла про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, структуру роботи та основні її положення. Дисертантка сформулювала та обґрунтувала новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлюється низкою важливих чинників як правового, так і практичного характеру. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, відповідно до ст.17 Конституції України, є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. При цьому, відповідно до положень ст. 65 Основного Закону України, захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

Військова служба – це державна служба особливого характеру, яка пов’язана з обороною України, її незалежності й територіальної цілісності (ч. 1 ст. 2 Закону України «Про військовий обов’язок і військову службу» від 25.03.1992 р.). Сьогодні, за умов агресивної війни в Україні, поряд з реалізацією завдань щодо оборони та захисту суверенітету держави, її територіальної цілісності та недоторканності, що здійснюється Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, виникає нагальна потреба забезпечення військового правопорядку. Дотримання військовослужбовцями військового правопорядку є запорукою запобігання зниженню боєздатності Збройних Сил України, успішного виконання бойових завдань. Натомість, до зниження бойової готовності військових підрозділів Збройних Сил України, загрози національній і військовій безпеці країни призводить порушення військового правопорядку, а також вчинення кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень), відповідальність за вчинення яких передбачається у Розділі XIX Особливої частини Кримінального кодексу України.

Наведені дані свідчать про серйозну небезпеку, яку можуть спричинити систематичні та поширені випадки вчинення вказаного кримінального правопорушення. Зважаючи на надзвичайно важливий характер діяльності Збройних Сил України у сьогоdnішніх реаліях українського життя та враховуючи те, що саме Збройними Силами України, в тому числі, гарантується державний лад, територіальна безпека і цілісність всієї держави, очевидним стає ризик втрати Збройними Силами України достатньої обороноздатності. В умовах повномасштабної російсько-української війни означена ситуація може вплинути на втрату можливості зберегти державний лад, територіальну безпеку і цілісність всієї держави. Тому очевидним є висновок, що військові кримінальні правопорушення загалом і самовільне залишення військової частини або місця служби в тому числі підривають обороноздатність, ефективність сил та засобів Збройних Сил України.

Мета дослідження полягає в дослідженні питань кримінальної відповідальності самовільного залишення військової частини або місця служби, за результатами якого сформульовано рекомендації та пропозиції щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 407 Кримінального кодексу України, а також практики застосування досліджуваного кримінального правопорушення.

Для досягнення окресленої мети визначено такі основні *завдання*:

- охарактеризувати теоретико-методологічні основи дослідження кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби;
- висвітлити історичний розвиток кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби;
- здійснити аналіз зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби;
- визначити зміст родового, видового та безпосереднього об’єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК;

- окреслити ознаки об'єктивної сторони самовільного залишення військової частини або місця служби;
- охарактеризувати ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК;
- дослідити особливості суб'єктивної сторони аналізованого складу кримінального правопорушення;
- розглянути кваліфікуючі ознаки самовільного залишення військової частини або місця служби;
- визначити ключові відмежувальні ознаки самовільного залишення військової частини або місця служби та суміжних кримінальних правопорушень;
- встановити відповідність суспільної небезпечності самовільного залишення військової частини або місця служби покаранню за це діяння, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо доцільності зміни санкції досліджуваного кримінального правопорушення;
- сформулювати рекомендації та пропозиції щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 407 КК, а також практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час самовільного залишення військової частини або місця служби.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби.

У дисертаційному дослідженні використано комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів, а саме: *історичний*, що надав можливість висвітлити закономірності розвитку предмета дослідження щодо встановлення кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби в Україні на різних етапах історичного розвитку держави шляхом аналізу кримінального законодавства минулих років, а також аргументувати необхідність її подальшого наукового дослідження; *порівняльно-правовий*, який сприяв вивченню правових систем інших держав шляхом порівняння тотожних правових норм, інститутів та практики їх застосування; *діалектичний*, що став фундаментальною базою для застосування загальнонаукових і спеціальних методів в органічній єдності і застосовувався у межах розгляду взаємозв'язку єдностей і протилежностей під час дослідження кримінально-правових понять і категорій у контексті кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби; *описовий*, що використовувався для окреслення понять та явищ, а у контексті дослідження щодо кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби – для якісної характеристики об'єкта та предмета зазначеного правопорушення; *системно-структурний метод*, що дозволив аналізувати кримінально-правові поняття для поглибленого дослідження нормативних положень, які визначають сутність кримінально-правової характеристики самовільного залишення військової частини або місця служби та надав змогу висвітлити особливості внутрішньої будови норм, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість як між собою, так і з іншими кримінально-

правовими поняттями та категоріями; *догматичний*, який допоміг встановити зміст юридичних норм і нормативно-правових приписів, з'ясувати закономірності дії права за допомогою правил юридичної логіки, надав можливість проаналізувати аналізовану норму КК з точки зору дотримання правил законодавчої техніки, конструювання диспозицій та санкцій, та виявити їх недоліки для удосконалення змісту статті; *методи індукції та дедукції*, що застосовувалися з метою формулювання загальних висновків, удосконалення понять та категорій, на підставі чого було сформульовано понятійно-категоріальний апарат предмета дослідження, а також у контексті виокремлення критеріїв розмежування кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби, шляхом застосування правила їх співвідношення; *соціологічний метод* використовувався для аналізу явищ і чинників, які обґрунтовують криміналізацію діянь; *статистичний метод*, що застосовувався під час аналізу статистичних даних правозастосовної практики, зокрема – під час вивчення статистичних даних Офісу Генерального прокурора щодо кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 407 КК та кількості направлених до суду обвинувальних актів за самовільне залишення військової частини або місця служби за 2020–2024 роки; *метод моделювання* сприяв вивченню певного об'єкта шляхом створення і дослідження його моделі.

Теоретичною основою дисертації стали наукові праці українських та іноземних учених у галузі кримінального права та інших галузей права, що стосуються теми дисертаційного дослідження.

Емпіричну базу дослідження становлять систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності за 2020–2024 роки; узагальнені матеріали 203 кримінальних проваджень за ст. 407 КК; зведені дані анкетування 120 працівників Державного бюро розслідувань щодо особливостей кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби; офіційні статистичні дані офісу Генерального прокурора за 2018 – 2024 р.р. При підготовці дисертації використано особистий досвід роботи здобувачки на посаді слідчого.

Наукова новизна полягає в тому, що за характером і змістом розглянутих питань дисертація є одним із перших в Україні комплексних монографічних наукових досліджень, у якому здійснено детальний аналіз кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби після початку повномасштабної російсько-української війни, завдяки чому розроблено пропозиції щодо покращення застосування вказаної норми КК в правозастосовній практиці. Конкретний внесок дисертантки полягає у формулюванні рекомендацій та пропозицій щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 407 КК, а також розробленні наукових положень, які мають новизну, зокрема:

вперше:

– запропоновано під порядком перебування на військовій службі як видовим об'єктом розуміти ту частину суспільних відносин щодо порядку несення або проходження військової служби, посягання на які передбачає

відповідальність за недотримання або порушення зобов'язальних приписів законодавства щодо дотримання вимог військової дисципліни як складової частини військового правопорядку;

– обґрунтовано можливість визнання іноземців та осіб без громадянства суб'єктами самовільного залишення військової частини або місця служби у разі добровільного (за контрактом) проходження ними військової служби у Збройних Силах України;

– аргументовано необхідність визнання кваліфікуючими ознаками самовільного залишення військової частини або місця служби вчинення його групою осіб або з вогнепальною чи холодною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи пристроями;

– зважаючи на відсутність у диспозиції ст. 407 КК вказівки на корисливий мотив, доведено доцільність виключення штрафу як майнового виду покарання з кола покарань, зазначених у санкції частини 2 статті 407 КК;

удосконалено:

– обґрунтування належного органічного взаємозв'язку між поняттями «порядок несення військової служби» та «порядок проходження військової служби» як частини і цілого, а також щодо відмежування термінів «самовільне залишення військової частини або місця служби» та «нез'явлення вчасно без поважних причин на службу», критерієм якого є характер поведінки та законність підстав вчинення діяння;

– аргументацію щодо варіювання віку суб'єкта кримінальної відповідальності: 16 років (у випадку досягнення такими особами 17 років у рік зарахування до навчального закладу); 17 років (для кваліфікації за ч. 2-5 ст. 407 КК); 18 років (для кваліфікації за ч. 1 ст. 407 КК);

– положення щодо необхідності усунення диференціації спеціального суб'єкта і запропоновано вважати таким у ст. 407 КК військовослужбовця будь-якої категорії;

- пропозиції щодо розширення кола обставин, що обтяжують покарання, шляхом викладення пункту 11 ч. 1 ст. 67 КК в наступній редакції: «вчинення кримінального правопорушення в особливий період, в умовах воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій»;

- положення про відмежування аналізованого кримінального правопорушення та суміжних діянь за мотивом та метою їх вчинення;

дістало подальший розвиток:

– аргументація щодо визнання встановленого порядку несення та проходження військової служби як сукупності правовідносин, що виникають на підставі ряду нормативно-правових актів у сфері життєдіяльності Збройних Сил України, які встановлюють порядок несення та проходження військової служби, що може порушуватися лише військовослужбовцями;

– положення про те, що факт прийняття Військової присяги не пов'язується із набуттям особою статусу військовослужбовця і, відповідно, про відсутність взаємозв'язку між початком проходження військової служби та її прийняттям;

– позиція щодо унеможливлення диференціації видів умислу в кримінальних правопорушеннях із формальним складом, а також про неможливість нормативного регулювання часу початку та закінчення бойової обстановки через виникнення та припинення його лише в момент ведення бою чи виконання конкретних бойових завдань;

– обґрунтування обов'язковості врахування законодавчої класифікації кримінальних правопорушень (ст. 12 КК) в якості підґрунтя побудови кримінально-правових санкцій та визначення інтервалу між нижчими і верхніми термінами будь-якого виду покарання.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції впроваджені та використовуються в: практичній діяльності; освітньому процесі; науковій діяльності.

Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Після закінчення доповіді аспірантки присутніми були поставлені наступні питання:

Вартилецька І.А.: Скажіть, будь ласка, у чому Ви вбачаєте особливості методології дослідження кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби?

Відповідь: Дякую за запитання. У межах дисертаційного дослідження використано комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів, а саме: історичний, що надав можливість висвітлити закономірності розвитку предмета дослідження щодо встановлення кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби в Україні на різних етапах історичного розвитку держави шляхом аналізу кримінального законодавства минулих років, а також аргументувати необхідність її подальшого наукового дослідження; порівняльно-правовий, який сприяв вивченню правових систем інших держав шляхом порівняння тотожних правових норм, інститутів та практики їх застосування; діалектичний, що став фундаментальною базою для застосування загальнонаукових і спеціальних методів в органічній єдності і застосовувався у межах розгляду взаємозв'язку єдностей і протилежностей під час дослідження кримінально-правових понять і категорій у контексті кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби; описовий, що використовувався для окреслення понять та явищ, а у контексті дослідження щодо кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби – для якісної характеристики об'єкта та предмета зазначеного правопорушення; системно-структурний метод, що дозволив аналізувати кримінально-правові поняття для поглибленого дослідження нормативних положень, які визначають сутність кримінально-правової характеристики самовільного залишення військової частини або місця служби та надав змогу висвітлити особливості внутрішньої будови норм, їх

взаємозв'язок і взаємообумовленість як між собою, так і з іншими кримінально-правовими поняттями та категоріями; догматичний, який допоміг встановити зміст юридичних норм і нормативно-правових приписів, з'ясувати закономірності дії права за допомогою правил юридичної логіки, надав можливість проаналізувати аналізовану норму Кримінального кодексу України з точки зору дотримання правил законодавчої техніки, конструювання диспозицій та санкцій, та виявити їх недоліки для удосконалення змісту статті; методи індукції та дедукції, що застосовувалися з метою формулювання загальних висновків, удосконалення понять та категорій, на підставі чого було сформульовано понятійно-категоріальний апарат предмета дослідження, а також у контексті виокремлення критеріїв розмежування кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби, шляхом застосування правила їх співвідношення; соціологічний метод використовувався для аналізу явищ і чинників, які обґрунтовують криміналізацію діянь; статистичний метод, що застосовувався під час аналізу статистичних даних правозастосовної практики, зокрема – під час вивчення статистичних даних Офісу Генерального прокурора щодо кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 407 Кримінального кодексу України та кількості направлених до суду обвинувальних актів за самовільне залишення військової частини або місця служби за 2020–2024 роки; метод моделювання сприяв вивченню певного об'єкта шляхом створення і дослідження його моделі

Шакун В.І.: Ви стверджуєте про можливість деяких запозичень досвіду зарубіжних країн з метою вдосконалення правової норми Кримінального кодексу України щодо самовільного залишення військової частини або місця служби. Конкретизуйте їх.

Відповідь: Дякую за запитання. За результатами порівняльно-правового аналізу кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби, у Кримінальному кодексі України та кримінальному законодавстві зарубіжних країн визначено такі особливості іноземного законодавства: наявність різних підстав структуризації нормативно-правових актів, про що свідчить передбачення відповідальності за злочини аналізованої групи в межах різних глав і розділів Кримінальних кодексів; подібність законодавства, основу якого складають злочини проти порядку проходження військової служби і комплектування військ, проти порядку виконання військових обов'язків у воєнний і мирний час (у законодавстві англо-американської сім'ї права); наявність самостійних нормативно-правових актів, що передбачають відповідальність за військові злочини (у законодавстві континентальної (романо-германської) сім'ї права); визнання норм про військові злочини частиною національних кримінальних кодексів (у законодавстві країн далекосхідної правової сім'ї); широке кола суб'єктів, порівняно з іншими правовими сім'ями, встановлення суворих покарань, що вважається підґрунтям для сильної армії і суворої дисципліни (Китай); відсутність визначень традиційних категорій, понять, інститутів, системи Особливої частини Кримінального кодексу (Республіка Корея); поєднання

систем континентального і загального права, надмірна лаконічність, архаїзм юридичної мови (Японія).

Вознюк А.А.: Які кримінальні правопорушення Ви визначили як суміжні до діяння, передбаченого ст. 407 Кримінального кодексу України і які розмежувальні ознаки Ви встановили?

Відповідь: Дякую за запитання. У дисертаційному дослідженні я визначила суміжними до діяння, передбаченого ст. 407 Кримінального кодексу України, наступні кримінальні правопорушення: дезертирство (ст. 408 КК), ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ст. 409 КК), залишення гинучого військового корабля (ст. 428 КК) та самовільне залишення поля бою або відмову діяти зброєю (ст. 429 КК).

Відмежувальними ознаками між вказаними кримінальними правопорушеннями є ознаки об'єктивної сторони (діяння, місце, час, спосіб) та суб'єктивної сторони – мотив і мета діяння. Найбільшу складність представляє відмежування діянь, передбачених ст. 407 та ст. 408 КК. Ключове відмежування між ними здійснюється у змісті суб'єктивної сторони. Для розмежування військових і загально кримінальних правопорушень використовується мотив, а мета є відмежувальною ознакою між суміжними військовими кримінальними правопорушеннями.

Дезертирство (ст. 408 КК) має обов'язковою ознакою мету – назавжди ухилитися від військової служби і це є та вирішальна ознака, за якою дезертирство відрізняється від самовільного залишення військової частини або місця служби, оскільки військовослужбовець має намір зовсім ухилитися від військової служби.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається рецензентам.

Кандидат наук з державного управління, доцент Матюшенко О.І. Дисертаційне дослідження Обиход О.В. є важливим і своєчасним з огляду на обов'язок дотримання військовослужбовцями військового правопорядку, що є запорукою запобігання зниження боєздатності Збройних Сил України та успішного виконання ними бойових завдань. Натомість, до зниження бойової готовності військових підрозділів Збройних Сил України, загрози національній і військовій безпеці країни призводить порушення військового правопорядку, а також вчинення кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень), відповідальність за вчинення яких передбачається у Розділі XIX Особливої частини Кримінального кодексу України.

Робота присвячена складному й водночас фундаментальному питанню – відповідальності військовослужбовців за самовільне залишення військової частини або місця служби. Автор досліджує не лише нормативне закріплення цього виду відповідальності, а й його практичну реалізацію в діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду, враховуючи новітню практику Європейського суду з прав людини. Дисертація вирізняється системністю аналізу, глибоким теоретичним підґрунтям і чітким прикладним спрямуванням,

що дозволяє розглядати її як вагомий внесок у розвиток кримінального права та судової практики України.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук Ткаченко І.М. підкреслила, що подане Обиход О.В. дисертаційне дослідження виконано якісно та на високому науковому рівні. Основні результати досліджень достатньою мірою обґрунтовані автором. Їх наукова достовірність не викликає сумнівів, оскільки вони отримані в результаті аналітичної роботи. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Авторкою проведено значний обсяг роботи. Все це дає підстави вважати, що мета дослідження досягнута, а його завдання реалізовані.

Здобувачкою опрацьовано досить значний масив нормативно-правових актів як загального, так і спеціального характеру, які прямо чи опосередковано стосуються теми дисертаційного дослідження. Така велика їх кількість свідчить про високий рівень обізнаності Обиход О.В. у питаннях, які досліджуються. Варто відзначити сумлінне використання здобувачкою різнопланової джерельної бази, яка стосується проблематики дослідження. Дисертантка використовує об'єктивну критику і науковий стиль полеміки, просту і зрозумілу мову викладу матеріалу, що вказує на вдало обрану власну методику дослідження та раціональне використання загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

Все вищенаведене свідчить про те, що дисертаційне дослідження є завершеним, виконане самостійно та відповідає вимогам, які висуваються для подібного виду наукових праць. Варто додати, що всі зауваження автором були враховані після першого рецензування. При вивченні дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Особливу вагу має також те, що дисертаційне дослідження спирається на особистий практичний досвід, здобутий під час його роботи на посаді слідчого. Це не лише посилює прикладний компонент дисертації, а й забезпечило глибше розуміння реальних кримінально-правових проблем, з якими стикається слідчий при кваліфікації кримінальних правопорушень.

Дисертаційне дослідження Обиход Олени Вячеславівни на тему «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, в якому обґрунтовується ціла низка наукових положень та висновків, нових у теоретичному плані й важливих для юридичної практики, що у сукупності

вирішують завдання науки кримінального права, відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендовано до публічного захисту.

Висновок. Дисертація Обиход Олени Вячеславівни на тему «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, оригінальним науковим дослідженням. В ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем досліджуваної проблематики. Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Кандидат юридичних наук, доцент Смаглюк О.В., який відзначив, що Обиход О.В. у поданій дисертації досягла поставленої мети. Авторкою обґрунтовано теоретичні та методичний підходи щодо виконання роботи, розроблено і апробовано відповідні пропозиції, які у сукупності є науковим шляхом вирішення поставлених завдань. Варто відмітити, що завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є взаємопов'язаними. Дисертаційне дослідження є оригінальною науковою працею, яка виконана на належному теоретичному і прикладному рівні. Вона має послідовну та виважену структурну будову і за своєю архітектонікою є комплексним та завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи та багатогранність висвітленої проблеми свідчать про різносторонню і, водночас, комплексну наукову компетентність її автора;

Кандидат юридичних наук, доцент Симоненко Н.О., яка наголосила на доцільності запропонованих дисертанткою зміни та доповнення до відповідних положень кримінального права, що беззаперечно мають новизну та перспективи запровадження. Дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію, послідовно та системно викладати матеріал;

а також кандидат юридичних наук, професор Кришевич О.В.; кандидат юридичних наук Колісник С.А.; кандидат юридичних наук Алексійчук О.М., кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.; кандидат юридичних наук, доцент Заїка С.О.; кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О.; доктор юридичних наук, професор Черноус Ю.М.; доктор юридичних наук, професор Шакур В.І.; доктор юридичних наук, професор Вознюк А.А.; доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Тичина Д.М.; доктор юридичних наук, професор Джужа О.М.

Обиход О.В. висловила виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Обиход Олени Вячеславівни на тему «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби»

Дисертація Обиход Олени Вячеславівни на тему «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність дослідження зумовлюється його значущістю як для розвитку національної правової доктрини, так і для удосконалення правозастосовної практики в умовах сучасних викликів, перед якими постає система кримінального права України. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, відповідно до ст. 17 Конституції України, є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. При цьому, як зазначено у ст. 65 Основного Закону України, захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону. Військова служба – це державна служба особливого характеру, яка пов'язана з обороною України, її незалежності й територіальної цілісності (ч. 1 ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р.). Сьогодні, за умов агресивної війни в Україні, поряд з реалізацією завдань щодо оборони та захисту суверенітету держави, її територіальної цілісності та недоторканності, що здійснюється Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, виникає нагальна потреба забезпечення військового правопорядку. Дотримання військовослужбовцями військового правопорядку є запорукою запобігання зниження боєздатності Збройних Сил України, успішного виконання бойових завдань. Натомість, до зниження бойової готовності військових підрозділів Збройних Сил України, загрози національній і військовій безпеці країни призводить порушення військового правопорядку, а також вчинення кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень), відповідальність за

вчинення яких передбачається у Розділі XIX Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК).

Одним з найбільш поширених і найбільш небезпечних військових кримінальних правопорушень є діяння, передбачене ст. 407 КК «Самовільне залишення військової частини або місця служби». Так, згідно статистичних даних офісу Генерального прокурора, у 2018 р. було вчинено 279 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 407 КК при загальній кількості вчинених протиправних діянь у кількості 487133 кримінальних правопорушень, що становить 0.57% від їх загальної кількості, у 2019 р. – 2464 (444130 – 0.55%), у 2020 р. – 2890 (360622 – 0.8%), у 2021 р. – 2028 (321443 – 0.63%), у 2022 р. – 6183 (362626 – 1.7%), у 2023 р. – 16515 (475595 – 3.47%), у 2024 р. – 66240 (492479 – 13.45%). Як свідчать статистичні дані, кількість вчинених кримінальних правопорушень, що передбачають відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби, значно, майже утричі, збільшилася у зв'язку з початком повномасштабної війни на території України та значним збільшенням кількості військовослужбовців (у 2022 р.), майже у 8 разів – у порівнянні 2021 р. та 2023 р. та майже у 30 разів при порівнянні даних за 2021 р та 2024 р. Очевидно, що активні бойові дії збільшують вірогідність вчинення даного кримінального правопорушення.

Наведені дані свідчать про серйозну небезпеку, яку можуть спричинити систематичні та поширені випадки вчинення вказаного кримінального правопорушення. Зважаючи на надзвичайно важливий характер діяльності Збройних Сил України у сьогоdnішніх реаліях українського життя та враховуючи те, що саме Збройними Силами України, в тому числі, гарантується державний лад, територіальна безпека і цілісність всієї держави, очевидним стає ризик втрати Збройними Силами України достатньої обороноздатності. В умовах повномасштабної російсько-української війни означена ситуація може вплинути на втрату можливості зберегти державний лад, територіальну безпеку і цілісність всієї держави. Тому очевидним є висновок, що військові кримінальні правопорушення загалом і самовільне залишення військової частини або місця служби в тому числі підривають обороноздатність, ефективність сил та засобів Збройних Сил України.

У теорії кримінального права військовим кримінальним правопорушенням та самовільному залишенні військової частини або місця служби приділяється значна увага, що свідчить про їх важливе кримінально-правове значення. Дослідженням вказаних питань займалися такі вчені, В.М. Александров, А.В. Андрушко, Н.О. Антонюк, О.М. Артеменко, В.А. Бугаєв, А.А. Вознюк, С.І. Дячук, М.І. Карпенко, Т.Ю. Касько, О.М. Кваша, М.І. Мельник, Р.О. Мовчан, В.О. Навроцький, Н.А. Орловська, В.Й. Пашинський, Є.О. Письменський, Є.Б. Пузиревський, М.М. Сенько, М.С. Туркот, М.І. Хавронюк, С.О. Харитонов, В.І. Шакун та ін. Однак значна кількість важливих аспектів кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби, особливо – після внесення ряду змін та доповнень до чинної ст. 407 КК та суміжних норм, на рівні дисертаційного дослідження повною мірою не висвітлено. Вказане положення

підтверджується результатами авторського анкетування, де 76,8% опитаних працівників ДБР вказали на необхідність додаткового наукового дослідження ст. 407 КК через її недосконалість (див. Додаток А).

Дослідження надало можливість виробити оновлені науково обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення норм закону про кримінальну відповідальність у досліджуваній сфері та роз'яснення щодо їх застосування працівниками правозастосовних органів та суду.

Виходячи з викладеного, актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлюється нагальною необхідністю встановлення особливостей кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби при кваліфікації кримінальних правопорушень та при призначенні покарання, а також проблемами правозастосовної практики (слідчої та судової) у науково-обґрунтованих методичних рекомендаціях для правильної кваліфікації кримінально протиправних діянь та призначення справедливого покарання за їх вчинення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, ратифікованої Законом України від 21.11.2002 р. 228-IV; Концепції реформування кримінальної юстиції України (Указ Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008); Плану заходів щодо реалізації цієї Концепції (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2008 р. № 1153-р.), Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р. (Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023), позицій Кіотської декларації щодо розширення можливостей попередження злочинів, кримінального правосуддя та верховенства права (Чотирнадцятий Конгрес ООН із запобігання злочинності та кримінального судочинства, Кіото, Японія, 2021 р.). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 р. № 454) та Основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21.12.2020 р., протокол № 23).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 28.09.2021 р. (протокол № 18), уточнено 24.09.2024 р. (протокол № 21) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України (№ 679 за 2021 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є дослідження питань кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби, за результатами якого буде сформульовано рекомендації та пропозиції щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння,

передбаченого ст. 407 КК, а також практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Для досягнення окресленої мети визначено такі основні *завдання*:

- охарактеризувати теоретико-методологічні основи дослідження кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби;
- висвітлити історичний розвиток кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби;
- здійснити аналіз зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби;
- визначити зміст родового, видового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК;
- окреслити ознаки об'єктивної сторони самовільного залишення військової частини або місця служби;
- охарактеризувати ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК;
- дослідити особливості суб'єктивної сторони аналізованого складу кримінального правопорушення;
- розглянути кваліфікуючі ознаки самовільного залишення військової частини або місця служби;
- визначити ключові відмежувальні ознаки самовільного залишення військової частини або місця служби та суміжних кримінальних правопорушень;
- встановити відповідність суспільної небезпечності самовільного залишення військової частини або місця служби покаранню за це діяння, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо доцільності зміни санкції досліджуваного кримінального правопорушення;
- сформулювати рекомендації та пропозиції щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 407 КК, а також практики застосування положень досліджуваного кримінального правопорушення.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час самовільного залишення військової частини або місця служби.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби.

Методи дослідження. У дисертаційному дослідженні використано комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів, а саме: *історичний*, що надав можливість висвітлити закономірності розвитку предмета дослідження на різних етапах розвитку держави шляхом аналізу кримінального законодавства минулих років; *порівняльно-правовий*, який сприяв вивченню правових систем інших держав шляхом порівняння тотожних правових норм, інститутів та практики їх застосування; *діалектичний*, що став фундаментальною базою для застосування загальнонаукових і спеціальних методів в органічній єдності і застосовувався у межах розгляду взаємозв'язку єдностей і протилежностей під час дослідження кримінально-правових понять і категорій у контексті кримінальної

відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби; *описовий*, що використовувався для окреслення понять та явищ, а у контексті дослідження щодо кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби – для якісної характеристики об'єкта та предмета зазначеного правопорушення; *системно-структурний метод*, що дозволив аналізувати кримінально-правові поняття для поглибленого дослідження нормативних положень, які визначають сутність кримінально-правової характеристики самовільного залишення військової частини або місця служби; *догматичний*, який допоміг встановити зміст юридичних норм і нормативно-правових приписів, з'ясувати закономірності дії права за допомогою правил юридичної логіки; *методи індукції та дедукції*, що застосовувалися з метою формулювання загальних висновків, удосконалення понять та категорій; *соціологічний метод* використовувався для аналізу явищ і чинників, які обґрунтовують криміналізацію діянь; *статистичний метод*, що застосовувався під час аналізу статистичних даних правозастосовної практики; *метод моделювання* сприяв вивченню певного об'єкта шляхом створення і дослідження його моделі.

Емпіричну базу дослідження становлять систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності за 2020–2024 роки; узагальнені матеріали 203 кримінальних проваджень за ст. 407 КК; зведені дані анкетування 120 працівників Державного бюро розслідувань щодо особливостей кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби; офіційні статистичні дані офісу Генерального прокурора за 2018 – 2024 р.р. При підготовці дисертації використано особистий досвід роботи здобувачки на посаді слідчого.

Наукова новизна полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних монографічних наукових досліджень щодо кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби після початку повномасштабної російсько-української війни. Внесок дисертантки полягає у формулюванні рекомендацій та пропозицій щодо конкретизації змісту суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 407 КК, та розробленні наукових положень, які мають новизну, а саме:

вперше:

- запропоновано під порядком перебування на військовій службі як видовим об'єктом розуміти ту частину суспільних відносин щодо порядку несення або проходження військової служби, посягання на які передбачає відповідальність за недотримання або порушення зобов'язальних приписів законодавства щодо дотримання вимог військової дисципліни як складової частини військового правопорядку;

- обґрунтовано можливість визнання іноземців та осіб без громадянства суб'єктами самовільного залишення військової частини або місця служби у разі добровільного (за контрактом) проходження ними військової служби у Збройних Силах України;

- аргументовано необхідність визнання кваліфікуючими ознаками самовільного залишення військової частини або місця служби вчинення його

групою осіб або з вогнепальною чи холодною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи пристроями;

– зважаючи на відсутність у диспозиції ст. 407 КК вказівки на корисливий мотив, доведено доцільність виключення штрафу як майнового виду покарання з кола покарань, зазначених у санкції частини 2 статті 407 КК;

удосконалено:

– обґрунтування належного органічного взаємозв'язку між поняттями «порядок несення військової служби» та «порядок проходження військової служби» як частини і цілого, а також щодо відмежування термінів «самовільне залишення військової частини або місця служби» та «нез'явлення вчасно без поважних причин на службу», критерієм якого є характер поведінки та законність підстав вчинення діяння;

– аргументацію щодо варіювання віку суб'єкта кримінальної відповідальності: 16 років (у випадку досягнення такими особами 17 років у рік зарахування до навчального закладу); 17 років (для кваліфікації за ч. 2-5 ст. 407 КК); 18 років (для кваліфікації за ч. 1 ст. 407 КК);

– положення щодо необхідності усунення диференціації спеціального суб'єкта і запропоновано вважати таким у ст. 407 КК військовослужбовця будь-якої категорії;

- пропозиції щодо розширення кола обставин, що обтяжують покарання, шляхом викладення пункту 11 ч. 1 ст. 67 КК в наступній редакції: «вчинення кримінального правопорушення в особливий період, в умовах воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій»;

- положення про відмежування аналізованого кримінального правопорушення та суміжних діянь за мотивом та метою їх вчинення;

дістало подальший розвиток:

– аргументація щодо визнання встановленого порядку несення та проходження військової служби як сукупності правовідносин, що виникають на підставі ряду нормативно-правових актів у сфері життєдіяльності Збройних Сил України, які встановлюють порядок несення та проходження військової служби, що може порушуватися лише військовослужбовцями;

– положення про те, що факт прийняття Військової присяги не пов'язується із набуттям особою статусу військовослужбовця і, відповідно, про відсутність взаємозв'язку між початком проходження військової служби та її прийняттям;

– позиція щодо унеможливлення диференціації видів умислу в кримінальних правопорушеннях із формальним складом, а також про неможливість нормативного регулювання часу початку та закінчення бойової обстановки через виникнення та припинення його лише в момент ведення бою чи виконання конкретних бойових завдань;

- обґрунтування обов'язковості врахування законодавчої класифікації кримінальних правопорушень (ст. 12 КК) в якості підґрунтя побудови кримінально-правових санкцій та визначення інтервалу між нижчими і верхніми термінами будь-якого виду покарання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації мають прикладний характер, сприятимуть подальшому вдосконаленню кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби, використовуються та можуть бути використані:

– у правозастосовній діяльності – для правильної реалізації кримінального законодавства України в частині кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби (акт Головного управління Національної поліції в Сумській області від 05.11.24 р. № 59/027);

– в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-правова кваліфікація», «Кваліфікація окремих видів кримінальних правопорушень», «Особливості кваліфікації окремих видів кримінальних правопорушень», «Кримінальна юстиція: правові доктрини та принципи правотворчості», «Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства», «Кримінальне право: доктринальні та практичні проблеми», а також для подальшого розроблення наукових положень з тематики кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби (акт Національної академії внутрішніх справ від 03.10.24 № 156-ОП, акт Національної академії внутрішніх справ від 03.10.24 № 157-НД).

Особистий внесок здобувача. Пошук та аналіз літературних джерел за тематикою дисертаційного дослідження, теоретичні положення та практичні висновки, що сформульовані й аргументовані в дисертації, пропозиції та рекомендації, що складають наукові результати дисертації та виносяться на захист, викладені у вісімнадцяти наукових публікаціях, отримані автором самостійно. Викладені висновки та положення, що становлять її новизну, розроблені авторкою особисто. З метою обґрунтування окремих положень дослідження використано праці інших учених, на які зроблено посилання.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані в дослідженні, оприлюднено на науково-теоретичній конференції «Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану» (м. Київ, 26 травня 2022 р.), Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти «Механізм функціонування громадянського суспільства в умовах війни (осінні читання)» (м. Львів, 18 листопада 2022 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 24 листопада 2022 р.), XIII Всеукраїнській науково-теоретичній конференції, присвяченій пам'яті проф. П.П. Михайленка «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 30 листопада 2022 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 16 березня 2023 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний

досвід» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених» (м. Київ, 18 травня 2023 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки – 2023 в Україні «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (м. Київ, 23 травня 2023 р.), XIV Всеукраїнській науково-теоретичній конференції, присвяченій пам'яті проф. П.П. Михайленка «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 23 листопада 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки» (м. Львів, 22–23 лютого 2024 р.), II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 14 березня 2024 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Юридична осінь 2024» (м. Вінниця, 19 листопада 2024 р.) XVI Всеукраїнській науково-теоретичній конференції, присвяченій пам'яті проф. П.П. Михайленка «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 28 листопада 2024 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у 18 наукових публікаціях, серед яких три статті – у наукових фахових виданнях України, визначених МОН України як фахові з юридичних наук, одна стаття – в зарубіжному науковому періодичному виданні (Латвійська республіка), одна стаття – у міжнародній колективній монографії, тринадцяти тезах доповідей, які оприлюднено на науково-практичних і науково-теоретичних конференціях, а саме:

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Ленда О.В. Об'єкт самовільного залишення військової частини або місця служби: доктринальні проблеми та шляхи їх вирішення: *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 2. С. 593 – 597. URL : <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/S2/s-2-2022-589-593.pdf>.

DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-6-593-597>

2. Ленда О.В. Проблемні питання нормативного визначення об'єкту самовільного залишення військової частини або місця служби: *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія: ПРАВО, 2022. Випуск 74: частина 2. С. 105 – 109. URL : <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/issue/view/16339>

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.51>

3. Ленда О.В. Військовослужбовець як спеціальний суб'єкт самовільного залишення військової частини або місця служби. *Juris Europensis Scientia*. 2022. № 6. С. 72 – 75. URL : <http://jes.nuoua.od.ua/6-2022>

DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v6.2022.14>

4. Lenda, O. (2023). Features of the objective side of voluntary leaving a military unit or place of corps. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, (3), 45-53. URL : <http://baltijapublishing.lv/index.php/bjlss/issue/view/138>

DOI: <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2023-3-6>

5. Ленда О.В. Особливості кримінальної відповідальності за самовільне залишення військової частини або місця служби в правових сім'ях світу. *Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph*. Ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С. 407 – 421. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/322>

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-18>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Ленда О.В. Проблеми кваліфікації самовільного залишення військової частини та дезертирства в умовах воєнного стану. *Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану* [текст] : Матеріали наук.-теорет. конф. (Київ, 26 трав. 2022 р.) / [редкол.: С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський, А.А. Вознюк та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 244 – 245.

2. Ленда О.В. Об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 Кримінального кодексу України. *Механізм функціонування громадянського суспільства в умовах війни (осінні читання): збірник тез Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти* (Львів, 18 листоп. 2022 р.) / упор. Ю.М. Шевців. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 202 – 205.

3. Ленда О.В. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення): актуальність і необхідність дослідження. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану: тези Міжнародної науково-практичної конференції* (Хмельницький, 24 листоп. 2022 р.). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2023. С. 651 – 652.

4. Ленда О.В. Встановлений порядок несення та проходження військової служби як родовий об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених у розділі XIX Особливої частини Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права* [Текст] : матеріали XIII Всеукр. наук. - теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 30 листоп. 2022 р.) / [редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.] / упоряд. А.А. Вознюк, О.М. Шармар, О.А. Федоренко. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 244 – 245.

5. Ленда О.В. Іноземці та особи без громадянства як суб'єкти кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану* : тези Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 16 берез. 2023 року). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2023. С. 158 – 160.

6. Ленда О.В. Вік кримінальної відповідальності у ст. 407 КК. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід* : Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції, (Тернопіль, 28 квіт. 2023 р.). Тернопіль: ЗУНУ. С. 267 – 269.

7. Ленда О.В. Військовослужбовець і особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу: питання співвідношення. *Актуальні*

питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (Київ, 18 трав. 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 993 – 995.

8. Ленда О.В. Деякі військові кримінальні правопорушення у проекті нового Кримінального кодексу України. *«Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану»* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки – 2023 в Україні (Київ, 23 трав. 2023 року). Київ: ДНДІ МВС України. 2023. С. 67 – 68.

9. Обиход О.В. Штраф як вид покарання за самовільне залишення військової частини або місця служби. *Актуальні проблеми кримінального права [Текст]* : матеріали XIV Всеукр. наук. - теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.) / [редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.] Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 129 – 131.

10. Обиход О.В. Особливості суб'єктивної сторони самовільного залишення військової частини або місця служби. *Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки* : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 22–23 лютого 2024 р.) / упор. У. О. Цмоць. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. С. 632 – 635.

11. Обиход О.В. Об'єктивна сторона самовільного залишення військової частини або місця служби як відмежувальна ознака суміжних кримінальних правопорушень. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану* : тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 14 берез. 2024 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2024. С. 374 – 377.

12. Обиход О.В. Особливості деяких покарань, що можуть призначатися за самовільне залишення військової частини або місця служби. Юридична осінь 2024 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (Харків, 19 листоп. 2024 р.) / за заг. ред. Д.В. Лученка. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 72 – 76.

13. Обиход О.В. Особливий період як кваліфікуюча ознака самовільного залишення військової частини або місця служби. Військові кримінальні правопорушення та особливості їх розслідування. Актуальні проблеми кримінального права [Текст] : матеріали XV Всеукр. наук. - теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 28 листоп. 2024 р.) / [редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін.] Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 383 – 386.

Характеристика особистості здобувача. Обиход Олена Вячеславівна, 1997 року народження, освіта вища – юридична, у 2020 р. закінчила Національну академію внутрішніх справ за спеціальністю «Право» (диплом магістра). З вересня 2021 р. по червень 2024 р. – ад'юнкт денної форми навчання Національної академії внутрішніх справ, з серпня 2024 р. по

теперішній час – аспірант заочної форми навчання Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Обиход Олени Вячеславівни на тему «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Обиход Олени Вячеславівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Обиход Олени Вячеславівни «Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 18, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий -
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук



Ірина ТКАЧЕНКО